

ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА ОДЕРЖАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ, ЯКІ НАЛЕЖАЛИ СПАДКОДАВЦЕВІ (АНАЛІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ)

VIOLATION OF THE RIGHT TO RECEIVE SOCIAL BENEFITS, WHICH BELONGED TO THE TESTATOR (ANALYSIS OF JUDICIAL PRACTICE)

Парасюк В.М.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Гринь Л.М.,

*курсант факультету № 3
Львівського державного університету внутрішніх справ*

У статті на підставі судової практики та наукових розвідок аналізуються проблеми порушень норм законодавства під час реалізації права на одержання сум заробітної плати, пенсії, стипендії, аліментів, інших соціальних виплат, які належали спадкодавцеві. Вказується на порушення конкретних норм чинного законодавства у сфері спадкування соціальних виплат, та наводяться пропозиції щодо їх усунення. Акцентується увага на тому, що розглядані порушення певною мірою зумовлені недосконалістю чинного законодавства.

Ключові слова: спадкування, спадщина, спадкодавець, заробітна плата, пенсія, стипендія аліменти, соціальні виплати, члени сім'ї, ухвала суду.

В статье на основании судебной практики и научных исследований анализируются проблемы нарушений норм законодательства при реализации права на получение сум заработной платы, пенсии, стипендии, алиментов, других социальных выплат, которые принадлежали наследодателю. Указывается на нарушение конкретных норм действующего законодательства в сфере наследования социальных выплат, и приводятся предложения по их устранению. Акцентируется внимание на том, что рассматриваемые нарушения в определенной степени обусловлены несовершенством действующего законодательства.

Ключевые слова: наследование, наследство, наследник, заработная плата, пенсия, стипендия алименты, социальные выплаты, члены семьи, решение суда.

In the article on the basis of judicial practice and scientific studies analyzed the problem of violations of the law during the exercise of the right to receive the amounts of salaries, pensions, stipends, alimony, and other social benefits, which belonged to the testator. Indicate in violation of specific provisions of the existing legislation on inheritance benefits and provides suggestions for their elimination. Attention is being argued that, to some extent, the proposed breach caused by the imperfection of the current legislation.

Key words: succession, inheritance, heir, wages, pension, scholarship alimony, social payments, family members of the court.

Постановка проблеми. Системний аналіз доктринальних положень цивілістики у сфері спадкового сингулярного правонаступництва та судової практики дозволяють виділити цілу низку порушень механізму реалізації права на одержання сум соціальних виплат, які належали спадкодавцеві. Цим зумовлена актуальність теми нашої наукової розвідки.

Стан дослідження. Окремі аспекти цієї сфери правозастосування досліджували у своїх працях вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема Т.А. Борисова, О.В. Дзера, А.С. Довгерт, Ю.О. Заїка, О.П. Печений, З.В. Ромовська, В.Г. Ротань, І.В. Спасибо-Фатаєва, Р.А. Стефанчук, Є.І. Фурса, С.Я. Фурса, Є.О. Харитонов, Я.М.Шевченко. Спільним для цих наукових розвідок є констатація складних аспектів у процесі застосування та реалізації спадкових норм.

Не знайшли належного відображення питання про спадкування соціальних виплат і у постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про спадкування» від 30 травня 2008 року № 7, а також уникнув тлумачення цього аспекту спадкування Вищий спеціалізований суд

України з розгляду цивільних і кримінальних справ у листі «Про судову практику розгляду цивільних справ про спадкування» від 16 травня 2013 року № 24-753/0/4-13. У процесі аналізу судової практики було встановлено, що неоднозначний зміст норми, визначеної у ст. 1227 Цивільного кодексу України (надалі – ЦК України), став приводом для звернення до Конституційного Суду громадянки Н.П. Буленіної із заявою про офіційне тлумачення вказаної статті. Однак Конституційний Суд України не надав офіційного тлумачення правової норми, відмовивши у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням громадянки [1].

Мета наукової статті полягає у комплексному, об'єктивному аналізі порушень норм законодавства під час реалізації права на одержання сум заробітної плати, пенсії, стипендії, аліментів, інших соціальних виплат, які належали спадкодавцеві.

Виклад основних положень. Право на одержання грошових виплат у складі спадщини – це яскравий приклад особливого підвиду спадкування, винятку з принципу універсальності спадкового правонаступ-

ництва, здійснення якого можливе лише за наявності та дотримання визначених законодавцем таких умов та особливостей:

1) спадкодавець за життя мав право на їх одержання;

2) права належали спадкодавцеві, а не третій особі;

3) права не припинилися внаслідок смерті спадкодавця;

4) він за життя не реалізував право (наприклад, суми грошових виплат належали спадкодавцеві за життя, але не були ним отримані, зокрема частково ці грошові виплати були нараховані спадкодавцеві, однак не виплачені йому);

5) після смерті спадкодавця відсутні члени його сім'ї (або їх неможливо встановити);

6) члени сім'ї спадкодавця не пред'явили вимог про виплату грошових сум протягом строків, передбачених для останніх.

Неврахування усіх визначених законодавством як обов'язкових умов, особливостей специфіки процесу спадкування сум соціальних виплат, які належали спадкодавцеві, зумовлюють виникнення значної кількості правопорушень [2].

Так, наприклад, нехтування неоднозначністю та складністю питання про коло суб'єктів права на спадкування грошових виплат часто є причиною невирного застосування норм законодавства. Для наочності розглянемо декілька прикладів із судової практики.

У жовтні 2006 року ОСОБА_1 звернулася до суду з позовом до відкритого акціонерного товариства «Феодосійська суднобудівна компанія «Море»» (далі – ВАТ ФСК «Море») про стягнення сум заробітної плати, які належали її чоловікові ОСОБА_3, однак не були одержані ним за життя, а також сум компенсації втрати частини заробітної плати у зв'язку з порушенням термінів її виплати та відшкодування моральної шкоди.

У травні 2007 року ОСОБА_2 звернулася до суду з позовом до ВАТ ФСК «Море» про стягнення половини сум заробітної плати, які належали її батькові ОСОБА_3, однак не були одержані ним за життя.

В обґрунтування своїх позовних вимог позивачі посилалися на те, що були членами сім'ї та спадкоємцями першої черги ОСОБА_3, який помер, не одержавши за життя належних йому від відповідача сум заробітної плати.

Ухвалою суду обидва позови об'єднано в одне провадження.

Рішенням Феодосійського міського суду від 17 травня 2007 року, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Автономної Республіки Крим від 11 липня 2007 року, позов ОСОБА_1 задоволено частково. Стягнуто з ВАТ ФСК «Море» на її користь 5 939 грн. 92 коп. заробітної плати, які належали ОСОБА_3, однак не були одержані ним за життя. В решті позову ОСОБА_1 відмовлено. Позов ОСОБА_2 задоволено повністю та стягнуто з ВАТ ФСК «Море» на її користь 5 939 грн. 92 коп. заробітної плати, які належали ОСОБА_3, однак не були одержані ним за життя.

В касаційній скарзі ОСОБА_1 просить змінити рішення судів першої та апеляційної інстанцій, посилаючись на їх необґрунтованість та порушення судами норм матеріального та процесуального права, і повністю задовольнити її позов.

Заслухавши доповідь судді Верховного Суду України, дослідивши матеріали справи та перевіrivши наведені у скарзі доводи, колегія суддів дійшла висновку, що касаційна скарга підлягає до задоволення частково.

Ухвалюючи рішення про часткове задоволення позову ОСОБА_1 та повне задоволення позову ОСОБА_2, суд першої інстанції, з чим погодився апеляційний суд, виходив з того, що обоє позивачі були членами сім'ї ОСОБА_3, а тому мають рівне право на передачу їм сум заробітної плати, які належали йому, але не були одержані ним за життя [3].

Однак з таким висновком погодитися не можна. Стаття 1227 ЦК України встановлює, що суми заробітної плати, пенсії, стипендії, аліментів, допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, відшкодувань у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, інших соціальних виплат, які належали спадкодавцеві, але не були одержані ним за життя, передаються членам його сім'ї, а у разі їх відсутності – входять до складу спадщини.

Згідно з п. 2 ст. 3 Сімейного кодексу України (надалі – СК України) сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Відповідно до п. 4 ст. 3 СК України сім'я створюється на підставі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення, а також на інших підставах, не заборонених законом, і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства.

Судом встановлено, що ОСОБА_3 на день смерті перебував у зареєстрованому шлюбі з ОСОБА_1, а тому висновок суду про наявність в неї права на отримання сум заробітної плати, які належали йому, але не були одержані ним за життя, є правильним.

Щодо висновку суду про членство в сім'ї ОСОБА_3 позивачки ОСОБА_2 суд дійшов його, відповідно витлумачивши положення п. 4 ст. 3 СК України та вважаючи, що остання на підставі кровного споріднення, як дочка ОСОБА_3, була членом його сім'ї незалежно від того, що вони не проживали разом та не були пов'язані спільним побутом.

Однак з таким висновком також не можна погодитися. Відповідно до ч. 3 п. 2 ст. 3 СК України можливість набуття статусу члена сім'ї своїх батьків без спільного проживання з ними закон надає лише дитині, правовий статус якої, згідно з п. 1 ст. 6 СК України, має особа до досягнення нею повноліття.

Судом встановлено, що позивачка ОСОБА_2 в період виникнення ВАТ ФСК «Море» заборгованості із заробітної плати перед її батьком ОСОБА_3 вже була повнолітньою. Проживала ОСОБА_2 окремо від ОСОБА_3 та не була пов'язана з ним спільним побутом.

За таких обставин висновок суду про те, що позивачка ОСОБА_2 була членом сім'ї ОСОБА_3, і тому має право на отримання сум заробітної плати, які на-

лежали йому, але не були одержані ним за життя, є помилковим.

Таким чином, оскільки членом сім'ї ОСОБА_3 була лише позивачка ОСОБА_1, їй належить передати всі суми заробітної плати, які належали ОСОБА_3, але не були одержані ним за життя.

За таких обставин рішення суду слід змінити та стягнути з ВАТ ФСК «Море» на користь ОСОБА_1 11 871 грн. 84 коп. сум заробітної плати, які належали ОСОБА_3, але не були одержані ним за життя.

Тому колегія суддів Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України вирішила касаційну скаргу задовольнити частково, рішення Феодосійського міського суду від 17 травня 2007 року та ухвалу Апеляційного суду Автономної Республіки Крим від 11 липня 2007 року в частині вимоги про стягнення сум заробітної плати, які належали спадкодавцеві, але не були одержані ним за життя, змінити [4].

Системний аналіз чинного законодавства дозволяє виявити деякі розбіжності між нормами, які установлює коло суб'єктів права на отримання соціальних виплат, що належали спадкодавцеві, але не були ним одержані за життя. Загальна норма, яка сформульована у ст. 1227 ЦК України, обмежує суб'єктний склад цих відносин виключно членами сім'ї, до яких пропонується віднести дружину (чоловіка), їх дітей і батьків, які проживають із так званим спадкодавцем та ведуть з ним спільне господарство. Своєю чергою ст. 52 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 року № 1058-IV передбачає право на отримання виплат пенсіонера у тому числі і для непрацездатних членів сім'ї, які знаходилися на його утриманні, незалежно від того, проживали вони разом з померлим пенсіонером чи ні. В контексті цього Закону непрацездатними вважаються: 1) чоловік (дружина), батько, мати, якщо вони є інвалідами або досягли пенсійного віку; 2) діти (у тому числі діти, які народилися до спливу 10 місяців з дня смерті годувальника) померлого годувальника, які не досягли 18 років або старші цього віку, якщо вони стали інвалідами до досягнення 18 років; 3) чоловік (дружина), а в разі їх відсутності – один з батьків або брат чи сестра, дідусь чи бабуся померлого годувальника незалежно від віку і працездатності, якщо він (вона) не працюють і зайняті доглядом за дитиною (дітьми) померлого годувальника до досягнення нею (ними) 8 років. Діти, які навчаються за денною формою навчання у загальноосвітніх навчальних закладах системи загальної середньої освіти, а також професійно-технічних, вищих навчальних закладах (у тому числі у період між завершенням навчання в одному із зазначених навчальних закладів та вступом до іншого навчального закладу або у період між завершенням навчання за одним освітньо-кваліфікаційним рівнем та продовженням навчання за іншим за умови, що такий період не перевищує чотирьох місяців), також вважаються непрацездатними до закінчення такими дітьми навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років, та діти-сироти – до досягнення ними 23 років не-

залежно від того, навчаються вони чи ні. Вважаємо, що визначення кола суб'єктів, які можуть претендувати на одержання виплат, слід пов'язувати виключно із членами сім'ї, які вели із спадкодавцем спільне господарство, були пов'язані спільним побутом, мали взаємні обов'язки та права, разом вирішували питання про утримання майна тощо. І тому недоотримані за життя суми соціальних виплат мають в подальшому одержати особи, які змушені будуть взяти на себе певні витрати, до яких долучилася попередньо сама особа. Тобто критерієм для установлення кола суб'єктів уповноважених на отримання соціальних виплат, які не отримав спадкодавець, на нашу думку, має виступати характер соціальних виплат, які отримують особи, що мали спільні витрати. За відсутності таких осіб, усі суми соціальних виплат будуть входити до складу спадщини.

Установленням суб'єктного складу претендентів на спадкування соціальних виплат не вичерпуються передумови для порушення чинного спадкового законодавства. Слід також звернути увагу на неоднозначне визначення судами предмета розглядуваних відносин. Насамперед це стосується сум грошових виплат, які були зараховані на розрахункові рахунки клієнта, але так і не були ним отримані. На цьому акцентується у п. 13 Порядку виплати пенсій та грошової допомоги за згодою пенсіонерів та одержувачів допомоги через їх поточні рахунки у банках, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 1999 року № 1596 (в редакції постанови від 12 серпня 2015 року № 615). Із аналізу цього пункту можна зробити висновок про те, що підлягають виплаті членам сім'ї у тому числі суми пенсії, що належала одержувачу і не була зарахована на поточний рахунок у зв'язку з його смертю. Тобто нормативний припис зобов'язує владних суб'єктів здійснити виплату навіть у тому випадку, коли були наявні усі юридичні підстави для одержання пенсіонером соціальних виплат, але сам факт закріплення їх ще не відбувся.

Проблемним аспектом правозастосування, пов'язаного із соціальними виплатами, є вирішення правового статусу сум, які уже надійшли на рахунок законного одержувача, якими він так і не зміг розпорядитися. Як відомо, цивільне законодавство не проводить розмежування залежно від фактичного знаходження коштів. У зв'язку з цим судова практика також неоднозначна. Для наочності можна проаналізувати такий випадок: у червні 2014 року ОСОБА_1 звернувся до суду з позовом до публічного акціонерного товариства «Райффайзен Банк Аваль» (далі – ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»), Українського державного підприємства поштового зв'язку «Укрпошта» (далі – УДППЗ «Укрпошта») про визнання дій незаконними та зобов'язання вчинити певні дії. Зазначав, що його дружина ОСОБА_2 померла, а ще у листопаді 2013 року на її рахунок було перераховано пенсію, яка у зв'язку зі смертю останньої залишилася неодержаною. На звернення до відповідачів про отримання пенсії замість померлої дружини ОСОБА_1 отримав відмову.

Рішенням Оболонського районного суду м. Києва від 15 серпня 2014 року, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду м. Києва від 25 вересня 2014 року, позов ОСОБА_1 задоволено частково: зобов'язано УДППЗ «Укрпошта» виплатити ОСОБА_1 суму пенсії, що належала ОСОБА_2, але не була нею одержана за життя, у сумі 1 120 грн. за рахунок коштів, наявних на рахунку, відкритому на ім'я ОСОБА_2.

Ухвалюючи рішення про задоволення позову ОСОБА_1, суд першої інстанції, з висновками якого погодилися суди апеляційної та касаційної інстанцій, виходив з того, що оскільки ОСОБА_1 є чоловіком ОСОБА_2 та на момент смерті останньої проживав з нею та звернувся за отриманням нарахованої пенсії протягом 6 місяців з дня смерті, то він на підставі статті 52 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» має право отримати пенсію без свідоцтва про право на спадщину за законом [4].

Постановою від 24 червня 2015 року Верховний Суд України скасував розглядувані рішення, мотивуючи тим, що кошти, переказані платником отримувачу, з моменту їх зарахування на банківський рахунок переходять у власність останнього, який має виключне право розпорядження ними, а банк у свою чергу в межах договору та відповідно до вимог законодавства виконує функції з обслуговування банківського рахунка клієнта (здійснює зберігання коштів, за розпорядженням клієнта проводить розрахунково-касові операції за допомогою платіжних інструментів тощо) і не є набувачем цих коштів. Кошти після зарахування на рахунок отримувача стали її власністю, втратили свій цільовий статус (пенсії, соціальних виплат), та набули статус вкладу. При цьому перерахування (видача) вкладу можливе лише в порядок та спосіб, визначений законодавством, шляхом отримання спадщини спадкоємцями померлого вкладника [5]. Дозволимо собі з цього приводу висловити певні міркування.

Дійсно, відповідно до ст. 1228 ЦК України спадкування права на вклад у банку (фінансовій установі) здійснюється на дещо інших умовах. Зокрема, право на вклад входить до складу спадщини незалежно від способу розпорядження ним. Таким чином, трансформувачи суми недержаних виплат у банківський вклад, Верховний Суд України без дозволу законного розпорядника змінив вид договірних відносин, які існували між банком та клієнтом. Договір банківського вкладу та договір банківського рахунку хоча й схожі за деякими ознаками (письмова форма укладення, суб'єктний склад сторін договору, наявність у банку обов'язку сплачувати проценти за вкладом чи користуванням коштами на ранку тощо) все ж відрізняються за обсягом правомочностей сторін у кожному з них. В.І. Майоров слушно зазначає, що грошові кошти на депозитному та поточному рахунках мають різний правовий статус [6, с. 48]. В.В. Спіжов висловлює позицію про те, що вклад приймається в касі банку та обліковується на вкладному (депозитному) рахунку. Банк набуває права

власності на грошові кошти. Безготівкові кошти на банківському вкладі є свідченням зобов'язальних вимог вкладника до банку [7, с. 15]. Судова практика дотримується схожого положення. Як зазначається в узагальненні судової практики, ця обставина зумовлюється особливістю об'єкту договору – грошових коштів, що мають родовий та споживний характер, повернення яких можливе лише шляхом виплати такої ж самої суми коштів [8].

При укладенні договору банківського рахунку відносини між сторонами мають інший характер. За цим договором банк зобов'язується приймати і зараховувати на рахунок, відкритий клієнтові (вкладальцеві рахунка), грошові кошти, що йому надходять, виконувати розпорядження клієнта про перерахування і видачу відповідних сум з рахунка та проведення інших операцій за рахунком. За користування грошовими коштами, що знаходяться на рахунку клієнта, банк сплачує проценти, сума яких зараховується на рахунок. (ч. 1 ст. 1066, ч. 1 ст. 1070 ЦК України). У таких відносинах банк визнається повіреним клієнта [9, с. 227]. Таким чином, за умовами договору банківського рахунку банк значно обмежений у правомочностях щодо грошових коштів клієнта. Банк вправі використовувати кошти, що є на рахунку, для обслуговування власних потреб. Однак на першу вимогу банк зобов'язаний забезпечити клієнту можливість безперешкодно розпорядитися коштами, які знаходяться на його рахунку. При цьому слід зауважити, що банк не має права визначати та контролювати напрями використання грошових коштів клієнта та встановлювати інші, не передбачені договором або законом, обмеження його права розпоряджатися грошовими коштами на власний розсуд (ч. 3 ст. 1066 ЦК України). Отже, цивільне законодавство не передбачає одностороннього переходу грошових коштів, які знаходяться на рахунку клієнта, у статус вкладу. Цілком ймовірно, що позиція Верховного Суду України щодо спадкування суми пенсії обумовлена доцільністю заповнити існуючу у законодавстві прогалину щодо списання грошових коштів із рахунку клієнта, якщо це не зроблено за його життя. За загальним правилом банк може списати грошові кошти з рахунка клієнта на підставі його розпорядження. При відсутності такого розпорядження грошові кошти можуть бути списані з рахунка клієнта на підставі рішення суду, а також у випадках, встановлених законом чи договором між банком і клієнтом. Як видається, розглядувані підстави для списання передбачають попередню узгодженість клієнта із умовами списання. Тому реалізувати своє право на одержання сум заробітної плати, пенсії, стипендії, аліментів, інших соціальних виплат, які належали спадкодавцеві, члени сім'ї можуть лише за рішенням суду. Своєю чергою вважаємо, що своїм висновком Верховний Суд України значно ускладнив процедуру реалізації цього права, вказавши на те, що перерахування (видача) вкладу можливе лише в порядок та спосіб, визначений законодавством, шляхом отримання спадщини спадкоємцями померлого вкладника.

Висновки. Отже, системний аналіз судової практики свідчить про наявність неоднозначного, часто суперечливого характеру одержання сум заробітної плати, пенсії, стипендії, аліментів, інших соціальних виплат, які належали спадкодавцеві, що обумовлюються, зокрема, суперечливим характером норм чинного законодавства. Відтак, доводиться констатувати на-

гальну необхідність у законодавчому уточненні механізму реалізації права на розглядувані соціальні виплати, зокрема, слід уточнити суб'єктний склад адресатів правомочних на одержання грошових коштів, конкретизувати зміст поняття «інших соціальних виплат», а також врегулювати порядок одержання у цьому контексті виплат, які знаходяться на банківських рахунках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ухвала Конституційного Суду України про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням громадянки Буленіної Н.П. щодо офіційного тлумачення положень статей 3, 17 Кодексу адміністративного судочинства України, статті 1227 ЦК України від 29 жовтня 2009 року № 55– // Вісник Конституційного Суду України. – 2010 – № 1. – 88 с.
2. Харитонов Є.О. Цивільне право України. Особливі випадки спадкування / Є.О. Харитонов [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://westudents.com.ua/glavy/72968-6-osobliv-vipadki-spadkuvannya.html>.
3. Рішення колегії суддів Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України від 26 грудня 2007 року Справа № 6-21217св07 // Єдиний державний реєстр судових рішень України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/1337936>.
4. Постанова Верховного Суду України від 24 червня 2015 року // Єдиний державний реєстр судових рішень України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua>.
5. ВС зробив висновок щодо спадкування суми пенсії // Закон і бізнес. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zib.com.ua/ua/117116-verhovniy_sud_zrobiv_visnovok_schodo_spadkuvannya_sumi_pensi.html.
6. Майоров В.І. Гроші як предмет банківських договорів / В.І. Майоров // Юридична Україна. – 2007. – № 11. – С. 47–51.
7. Спіжов В.В. Договір банківського вкладу (депозиту) за цивільним законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / В.В. Спіжов. – Харків, 2009. – 20 с.
8. Узагальнення судової практики щодо вирішення спорів, що виникають із договорів банківського вкладу та банківського рахунку, проведене Бориспільським міськрайонним судом Київської області на виконання листа Апеляційного суду Київської області №15710/07-16/14 від 16 липня 2014 року // Закон і бізнес. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zib.com.ua/ua/print/95922-uzagalnennya_sudovoi_praktiki_sch.html.
9. Холод В.В. Окремі аспекти судової практики вирішення спорів щодо укладення, зміни та розірвання договору банківського вкладу та банківського рахунку / В.В. Холод // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2014. – №10-1. – Том 1. – С. 226-229.

УДК 347.6

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ВИЗНАННЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОЮ В УКРАЇНІ

ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT OF LEGISLATION ABOUT ADMITTING OF PHYSICAL PERSON AS INSOLVENT IN UKRAINE

Рибка І.Є.,

*здобувач кафедри цивільного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ*

У роботі досліджено питання становлення та розвитку законодавства про визнання фізичної особи неплатоспроможною в Україні. Надані пропозиції щодо класифікації основних етапів становлення та розвитку законодавства про визнання фізичної особи неплатоспроможною в Україні. Визначені перспективні напрями подальших розвідок з досліджуваних питань.

Ключові слова: неплатоспроможність, фізична особа, банкрутство, боржник, кредитор.

В работе исследованы вопросы становления и развития законодательства о признании физического лица неплатежеспособным в Украине. Представлены предложения по поводу классификации основных этапов становления и развития законодательства о признании физического лица неплатежеспособным в Украине. Определены перспективные направления дальнейших исследований по рассмотренным вопросам.

Ключевые слова: неплатежеспособность, физическое лицо, банкротство, должник, кредитор.

In the paper the questions of formation and development of legislation on the recognition of physical persons insolvent in Ukraine. Ideas for the classification of the main stages of formation and development of legislation on the recognition of physical persons insolvent in Ukraine. Identified promising areas for further research on the issues discussed.

Key words: insolvency, individual, bankruptcy, debtors, creditors.